

Isten tenyerén

Geopolitikai határaink képzeteinek változásairól

Bevezető

A kommunikációs terünket tekintve azt kell látunk, hogy azon markáns geopolitikai határok között, amelyek immár több mint ezer év óta segítik elő itteni állami megmaradásunkat, magyar nemzetünk a világpolitika egyik kulcsövezetében él. Kárpát-medencei, betagozó térségünkön túl, Kelet felé a minket is ringatott Eurázsia hatalmas tere tárul. Keletről fürkészve úgy tetszhetett, hogy beszáguldó lovas nomád véreink ázsiai pörölycsapásai alatt európai üllővé váltunk itt. A szerencsésebb Európa, a létrejövő tengeri közlekedés nyugati keresztény hatalmai számára pedig úgy látszhatott – az 1241. majd az 1526. év, nép- majd országvesztő tragédiáival egyetemben –, hogy bár esetenként egységes állami létből ideiglenesen töredék nemzeti létekbé sorol minket történetünk, ám akár százötven éves elnyomatás dacára is, ismét s ismét állami létben támadunk föl.

Egyedi és módfelett sajátos e köztes európai térségben a mi megtartó átváltozáskészségünk, amelyiknek a biztosítéka mindenkori állami létünk építetője, közös erényeink letéteményese, a történeti magyar alkotmány. Ez törvényes – tárgyiasult, illetve szellemi – határaink mindenkori kijelölője, eszmei vagy tényleges állapotunk rögzítője. Saját, történeti magyar alkotmányunk révén kapcsolódott be egyenrangúan a mi helytálló, életszerető, dolgos nemzetünk,

Szent István állama a gazdag kulturális, civilizációs és politikai érték-képzetek nyugati típusú forgalmába.

A saját, jogfolytonos alkotmánnyal bíró lét, szabályozott, egységes eljárásokban mindenkor építésre ösztönzi egész nemzetünket. Történelmi időszakainkban a hangsúly az alkotmányos egységességünkön van. Ilyenkor kommunikációnk szerves egészének összes terein a rendszeres építés készsége egyedi s nagyszerű kimunkálásokban mutatkozik meg, s a kimunkált képzetek máig egységesen hirdetik térségi kulcspozícióinkban, hogy egyedi szellemi s anyagi gazdagságunk korszerűnek nyilvánul, amikor alkothatunk – magunk, s a térség szükségletei szerint. Az egyik nagyszabású példát hadd említsem: a XIX. század végével bezárólag, alkotmányos törvénykezésünk szabta keretben, a Magyar Királyság alakította ki egységesen és korszerűen – e célra legmagasabb költségvetési tételeit szavazva meg – a Kárpát-medence egészében közúti, hajózhatóvá tett folyami, illetve vasúti hálózatainkat.

Ehhez képest is micsodás volna mégis mindenkor a legközösebb, európai magánügyünk?

Tanulságul szolgálnak a mostani európai csatlakozásunk történeti előképének tekintendő dunai Monarchiában vitt alkotmányos állami létünk, korabeli kulturális és civilizációs megvalósításaink egyes aspektusai?*

* Példának okáért, íme egy apró képfelvilágítás közös európai ügyeink tekintetében is: Amikor 1895 szeptemberében I. Ferencz József magyar király és osztrák császár Bécsből a királygyakorlatnak mondott hadgyakorlatra elindul, előbb Márczell-ben vesz részt szentséges misén. Majd Zentára utazik különvonatán, s mulat itten rövid időt fenségesen. Útja Kolozsvárra vezet, ahol uralkodói módon mindenk előtt fogadja kegyesen a felekezetek s karok hódolatát, számba veszi a civil élet mutatkozását s azt is, mint működnek a közigazgatás intézményei a szabad királyi városban. Ünnepelesen felavatja a Református Theológia épületét, s Bánffyhunyardra megy aztán, amelyiknek környékén a továbbiakban az Osztrák-Magyar Monarchia tizennégy napig tartó hadgyakorlatán vesz részt lóháton, személyesen. E fegyveres erőgyakorlatnak nyilvánított stratégiai célja egy esetleges orosz betörés elleni védekezés gyakorlása Magyarországon. A fennmaradt dokumentumok bizonyára önmagukért beszélnek. Ha ma lenne egy Ferenc József, mint ahogy nincsen, s utazna ugyanebből a célból NATO-oltalom alatt, a római katolikus misén részt vehetne osztrák földön, magyar földön, s Gyulafehérvárt akár Kolozsvárt s Bánffyhunyardon is már, csak-csak.

Azonban a térség erőinek összetartott mindmegannyija úgy alig több mint másfél évtizede egészen más irányú – Nyugat felől tételezett – támadás ellen gyakorlatoztatott még. S mostanra bele kell szokni ismét abba, hogy a katonai veszély onnan – napszentület felől – nem fenyeget. Ehhez képest körútja során a Délvidéken, Zentán nem igen mulathatná mostanság Ferenc Józsefünk az üdöt.

Nem is beszélve arról, hogy a korlátozott szuverenitással maradt állam hatékony védelmére képes haderő is mily erősen hiányozhat, ha nincs!

Az 1867-es kiegyezést követően Magyarország belpolitikailag sem stagnál; az ismét történeti alkotmánya szerint élő nemzet demográfiailag, az ország gazdaságilag erősödést mutat. S ami művelt szakembereinkre bízatik, helytálló intézést nyer. A vezetés az európai külpolitikai szinten is meghatározó, gróf Andrássy Gyula magyar miniszterelnök, közös külügyminiszter személyében. Boszniában a szabadelvű Kállay Béni közös pénzügyminiszter, kormányzó hagy jó emléket.

Az Osztrák-Magyar Monarchia középhatalom összességében – azon túl, hogy Magyarország létét is szavatolja –, csak annyiban szolgálja nemzeti érdekeinket, amennyiben a Magyar Királyság képes helyzetét erősíteni az úgynevezett "közös ügyek"-ben: a külügy, a hadügy s a pénzügyek terén. A magyar s az osztrák Parlament kijelölt tagjainak közös-ügyi bizottsági szinten kell egymással rendszeresen kemény tárgyalásokat lefolytatniuk. Azonban a végső szót mindenkor a Bécsben székelő császár király mondja ki. Külügyekben naprakészen pedig végképp csakis az agg uralkodó dönt.

Ha a két társult, egyenrangú fél parlamentjei által kiküldött közösügyi testület lenne a végleges döntések hatáskörével felruházva, járható a közös út, valódi az államszövetség.

Akkor semmiképpen sem így történt.

Mivel kulcs- és határövezeti térségben lévőknek kell tudnunk bármikor magunkat, mindenkori helyzetünkben – mind a nemzetünk valamely részét, mind az összességünket különösebben érintő közös ügyeink tárgyában – szervezett s törvényes formát kell szabnunk az érintett egyenlő felet megillető meghallgatásnak.

A XX. századi gondterhes példáink sajkók. 1920-ra kigyengítettünk e köztes, kelet nyugati civilizáció- és kultúraütközés térségben. Csonkolt országgá lettünk, és ideiglenesen eluralkodhatott egyes nemzetrészeink fölött néhány kishatalom. Bár a két világháború között, széttört nemzeti létből saját jogfolytonos alkotmányozásból kiindulva fel tudtunk épülni, mégis, utóbb ismételtelen megtörő feltételek megsabásával kellett szembesülnünk. Alkotmányos állami létünk végül szinte semmivé lett, s örökkéig tűnőn berendezkedve itt, egyes környező utódállamokkal együtt, leigázott és határvidékévé tett a keleti, behatárolt mobilitású katonai és gazdasági nagyhatalom. Nemzetünk a második világháborús emberveszteségeink után még az elhurcolások, kitelepítések, haláltáborok, egyes utódállami területeken tömeges irtás véraldozátát is elszen-

vedte. Számosan Nyugatra menekültek, számolva az itteni fékevesztett ellenséges behatások előrelátható következményeivel. Itthon a még ön-azonos kultúránkra idegen és hamis, jogfosztó, romboló ideológia telepedett, s pusztítani igyekezett pozitív képzeiteinket. S e kimunkált, majd szétszabdalt dunai térségben, e morzsoltságtól, eurázsiai fenytő hatóerejét nagy hatótávolságra innen is kiterjeszthette Nyugat felé az Oroszország (1) központú Szovjet, amely egy időre átvette a Mongol Birodalom szerepét.

Átvészeltük a szovjetet. Most, fél évszázadnyira a magyar '56-tól sem homályosul látnunk: nagyon nagy áldozatot hozott nemzetünk s honunk. S ebben a helyzetünkben, több mint egy évtizeddel a kommunista birodalmi összeomlás után, most képzetváltozásaink harmadik példáját a közelmúlt nyugati sikerének – a tájéki NATO- és EU-bővítésnek – az olvasata adja. A véghezvitt csatlakoztatás két fázisa részint azt jelenti, hogy a félszigeti Nyugat-Európa s az Egyesült Államok fémjelzte 'féken tartási politika' még mindig szükségképpen szembe helyezkedik bármelyik hatalommal, amelyik Kelet-Európa és az eurázsiai magterület erőforrásainak megszervezésére tesz kísérletet. (2) Másrészt, a múlt hónapban bekövetkezett bővítésein túl mutató tovább bővülés szándékával az Európai Unió annak az ellentett államalakulatnak az emlékét eleveníti föl, amelyeknek a létrejötte, számos politikai s kulturális egységesülési törekvése épp a valamikori keleti vándorló népekkel szembeni ellenszegülésből eredeztethető. Legújabban, ráhangolódva az európai egyesületi bővítésre melynek folyamatai, vélhetően Németország politikai súlypontját is elmozdítják a Kelet felé – csatlakozásunkkal e napokban ismét a volt frank s Német-Római Birodalomnak a határvidékére kerültünk. Képzeiteink tekintetében – fenti három példánk is mutatja –, köztes állapotunk tudatában, nemzeti s állami fennmaradásunk érdekében mindenkori egységességünk jövődőlő lehetőségeit kell latolgatnunk most.

E határvidék kulcsövezetben ismét követelménnyé válik, hogy szabványszerűen központosított és egységes eljárásmodok jöjjenek létre a Kárpát-medence egészében.

Ehhez képest pillanatnyilag kettősen köztes valódi helyzetben leledzünk: Nyugat felől nézvést diktátumok szétszabdalt nemzeti létben vagyunk, Kelet felől pedig otthonosnak tetszhet, miként létezhetünk maradék országunkban egy ránk erőszakolt, idegen szellemiségű alkotmánnyal. Kell szólnom tehát, minde-

nekelőtt geopolitikai (3) határképzeteink korszerű revíziójának szükségességéről.

Tudatában kell lennünk: egyértelmű geopolitikai határra Európában a nyugati tengeri hatalom és az eurázsiai szárazföldi hatalom között továbbra is, ismét szükség lesz; e határ** stratégiai fontosságú szárazföldi átjáróinak ellenőrzése pedig életbevágóan fontos a geostratégiai tájék (4), sőt, tovább menve, a kibővült Európai Unió egysége szempontjából.

A geopolitikai értelemben vett határok közvetlen környezetünkben is visszaváltozhatnak a stratégiai fontosságú szárazföldi átjárók irányába. Részint a képzetek szintjén következik be a változás, anélkül, hogy a tényleges geofizikai határok természetföldrajzi alapjai látványos változást szenvednének. A képzetek változása pedig célszerűen akkor következik be, ha adott vezetés a képzetek változtatását eszközként sikerrel kezeli meghatározott stratégiai céljai elérésében. Kockázatmentes stratégiánknak az tetszik, amelyik tájéki voltában, regionális szinten mentes bármely végzetes oktatási, népesedési, egészségpolitikai mozzanattól, az ebből eredhető képzetburjánzástól, amely ellenséges hangulatkeltés által kihasználható zavart, redundanciát kelthet.

A képzetek helyes kezelése tervszerű hozamokat eredményez.

Egységes értékrendet érvényre juttató, esetleg azt keletre közvetíteni kényszerülő szerepben, fokozottan kell törekednünk azon értékeink megbecsültetésére, amelyek hagyományosan mutatják: saját, jól bevált, megalapozott készségekkel bírunk, helytálló kimunkálású megoldásokkal rendelkezünk önnön térségünk egészére nézve. Mindenekelőtt a Kárpát-medence egészére vonatkozó magyar, egységes vízgazdálkodási mintakép újbóli életre keltésének szükségét említem itt. További, határtalan kiszolgáltatottságaink leküzdése céljából ugyanakkor szükségünk van annak tényezőre bizonyítására, hogy képesek vagyunk korszerűen alkalmazni az egyes korábbi időkben adott kényszerű válaszok felülvizsgálatából eredő következtetéseinket. Felülvizsgálatra szorul saját népesedési kérdéseinkből eredő bajaink sokasága, a mutatkozó fogyás megállításának mikéntje. Ezzel párhuzamosan közös görcső alá is kerülhet a Kárpát-medencében nem őshonos népességek némelykori ez irányú, nem okvetlenül kívánatos vándorlaskészsége. Ehhez képest le kell folytatnunk azon biológiai szintű harc kielemezését,

amely az I. világháborút követő diktátum óta, rövid időközektől eltekintve nyíltan felvállalva folyt és folyik nemzetünk ellen, s amely létharcnak a tétje erőforrásainknak birtokunkban való megtarthatása, illetve annak tölünk való törvénytelen megkaparintása volt, sok százereinknek zaklatása, elűzése, kitelepítése, elhurcolása, sőt, véreink élettől való tömeges megfosztása árán.

Akár a nemkívánatos további egyedi esetek elkerülhetése céljából is, egységesen biztosítanunk kell a magyar állampolgárságot – támogató védelmet – az egyes utódállamokban nemzeti hovatartozásukat vállaló, ugyanakkor honi állampolgárság híján lévő külhoni magyarok számára.

A Magyarok IV. Világkongresszusa 1996-ban az előzetes műhelymunka továbbgondolásaként többek közt leszögezte, hogy a nemzeti egység jogi alapja a magyar állampolgárság kiterjesztése minden azt igénylő magyarra. (5)

A közeljövőben esedékes népszavazás sikerrel vitelét követően – továbbgondolva – 2005-re szól az

I. javaslat: Nemzeti alkotmányozást

A nemzeti egység alkotmányjogi alapja a létrehozandó új, össznemzeti Magyar Alkotmány. Nemzetünk minden tagja alkotmányozó, aki választói joggal felruházva saját köréből s ügyeiben képviselőt küld, vagy maga képviselőül megválasztatik, az egységes magyar legfőbb törvény meghozatalára.

Indoklása

Az eddig említett képzetváltozások értelmezést követelnek.

A legkiemelkedőbb közösségteremtő értelmezési lehetőségünk maga az alkotmányozás. Egységesít, ugyanakkor biztosítja a nemzethez való tartozás választói s képviselői lehetőségét.

Össznemzeti, választott törvényhozást szükséges létrehozunk, amely képes mérvadóan továbbsgározni a nagyvilágban létező egyes állam-uniók alkotmányainak azon demokrácia- és szabadságeszményeit is, melyeknek megvalósítását maga az Európai Unió saját példáján – s a nagyvilág összes keresztyéni szabadságeszménye alapján működő állama berendezkedésének példáján követendőnek tüntet fel a létrejött új

** példának okáért a Kárpátok vonulata

európai szövetség határain túlra, így a jelentős számú magyar nemzeti közösségi területekkel bíró – a maradék kisantant viszonyulású, környező – utódállamok irányában is.

Az állami szuverenitás részleges elvesztésének élményét hivatott pótolni, hogy most még érték-áramlatásra sor kerülhet, s adott pillanatban hirtelen feltűnik új alkotmányok létrehozásának lehetősége. E lehetőség értékyerés erkölcsi hozadékokkal jár! A visszaépítés-szerű közös eljárás az alkotmányozás formájában azt tükrözheti majd, hogy e térségében a magyar nemzet kész az önépítésre, honát szereti, hőseit megbecsüli, értékeit tudja, s azokhoz ragaszkodik, bizalommal tekint a jövőbe.

A csatlakozott trianoni Magyarország lakossága, összeurópai vonatkozásban, a további sikereiben az egyik európai államalkotó nemzetnek, sikertelenségei értelmezésében viszont az egyik "nemzetnyi" kisebbségnek, ha úgy tetszik, 'magyar nemzetiségű európai állampolgárság'-nak tudhatja magát. Értékvesztése erkölcsi veszteséget okozna, hacsak fokozottabban rá nem hangozhat részint önnön, részint a határon túli magyarság uniós demokrácia- és szabadságtörekvéseire.

A közvélemény és a politikai élenjárók homogenizációja magasabb szintű politikai összehangoltságot nemzeti összképviselést kíván meg majd rögtön, amint a jelen mindenkori akadályain túl a közös nemzettudat értékrendje kulturálisan felerősödik. Erősebb a szenvedő helyett a kivezető, cselekvő hősre való kilátásunk a közeljövőben, amikor a honalapítás küzdelme nemcsak, hogy nem ért véget, hanem más alakban felújulva folytatódik.

És szellemi harc bontakozik ki azon identitásteremtő jövő birtoklásáért, amely immár semmiképp sem a kényszerűt, az elszenvedettet, de a választható közös lehetőségeinket kínálja föl.

Amikor majd mondott választott törvényhozóink bírnak azzal a törvényesítéssel, amely képviselési joguk szerint testületileg őket megilleti, sikerül a legátfogóbb érdekegyeztetés kívánalmát érvényre juttatnunk magunkra vonatkozóan is, azon Európai Unióval kapcsolatban, amelyről jelenleg a legnehezebb helyzetben sínylő kisebbségi sorsú, délvidéki (vajdasági, volt kis-jugoszláviai) magyarok ma legkeserűbben állapítják meg: "A magyaroknak még a kollektív kisebbségi jogokat sem hajlandó szavatolni az Európai Unió".

Fel, fel, vidékre!

Jó emlékünk a dualizmus korból, hogy teljes elismerést nyerne a társult fél részéről a történeti, természet-földrajzilag eleve biztonságos, csonkítatlan országhatáraink. Ily határok között lehet geopolitikailag meghatározó tényező korabeli államunk vezetése, amelyik stratégiai céljait elérendő, országépítő képzetek kifejlesztése és megvalósítása érdekében biztonsággal tevékenykedhet. Ezen az alapon az 1867-es osztrák-magyar kiegyezés határképzetek sérelme nélkül rögzíti, s kiteljesíti a térség egységességének korszerűsítésére irányuló magyar törekvéseket.

Nemzeti kormányzataink történeti füzérében a legelismertebb azon kormánytagok áldásos emlékezte, akik a meglévő geopolitikai határokat a belső forgalom eszköz -s cél- együttesének hatékony kijelölésével, mozgósításával megfelelően fenn tudják tartani, sőt, erősítetik is azokat. Gróf Széchenyi Istvánnak és Baross Gábornak a Kárpát-medencei magyar közlekedésügy élénkítésére gyakorolt eszményi hatását említhetem, kiemelve, hogy a jó geopolitikai határok tételezik a behatárolt terület élénk belső forgalmát, aminek az elősegítése a korább esetleg létezett, széttagoló belső határokat eltünteti.

Tekintsük példa gyanánt néhány felvidéki megvalósításunkat!

A XIX. század végére a Duna folyamán a vízi szállítást gátló belső vám- helyeket – például Esztergomnál – felszámolják, sőt, oly hidakat építenek, amin már átíromolhat nem csak a közút, hanem – menetrendszerűen – az országos hálózatú vasút is. Majd a báró Bánffy Dezső vezette Magyar Kir. Miniszterelnökség gondoskodik arról is, hogy a Tátrában a magyar állami üdülők, a hegyvonulatok lábánál pedig az elektromos vasútvonalak rendre kiépüljenek. A természeti akadályokat folyamszabályozási munkálatokkal felszámolják; az édes Dunát folyamatosan hajózhatóvá tesszük Pozsonytól Gönyőig (6), majd le, a Vaskapun át, s ezzel a történeti Magyarország Nyugatra gravitáló, hatalmas volumenű gabonatermésének útja állandó forgalmúvá lesz.

Dévénynél pedig, a Pannóniába behömpölygő édes Duna fölött a magyar honfoglalásra emlékeztető, 1896-os ezredévi emlékmű magaslik, csakúgy, mint a nyitrai Zobor hegyen, s a munkácsi váron.

*** kedvezményezettek: magyar állampolgársági iratokkal, illetve magyarigazolvánnyal rendelkezők

S mert mindenkor a bevált geopolitikai képzetek ink állandósítására kell törekedni, mindeme példákra tekintve kimondottan a mi ügyünknek tetszik, hogy ki kell fejlesztenünk népünk nemzedékeiben ismét a változott tér felfogásának tudását és szemléletét.

S mert teresebbekké lettünk, s mert az államot azonosítják a szállítási, közlekedési és hozzátehetjük: adatforgalmazási – formával, ami éppen jellemzi(7), s mert Európában határtalanság érzetével lehetünk egyebütt otthon, itt viszont kell tudnunk határainkat – íme további javaslatunk:

II. javaslat: Kárpát-medencei nemzeti forgalmunk egységesen kedvezményes hazai díjszabásáról

Kedvezményezett** meghatározandó köre számára, a magyar állam dotációinak leghatékonyabb eszközei s európai pénzek csúcsértékű bevonása révén vállalják az élénkített információ-, nyomtatvány-, személy- és teherforgalom egységesen belföldi magyar díjszabásúvá, a távolság növekedésével fordított arányban álló árszabásúvá – Budapest központtal, a Tátra, illetőleg a Kárpátok vonaláig s le a déli Duna-hajlatig, /Orsovával bezárólag/ mind a részben külföldi tulajdonú szolgáltatók – például MATÁV –, mind magyar állami cégek (Magyar Posta, MÁV, VOLÁN, MAHART) vonatkozásában .

Indoklása

Természetes, hogy államunk, s egyúttal az unió biztonsági helyzetét erősíti, hogy fővárosunk a geopolitikailag jól körvonalazható Kárpát-medencei ökümené (8) központjában van, (azaz: a régiókban megfelelő számú népesség él, a környező régióink belső összetartó erejét képezi a szárazföldi és vízi közlekedési vonalak hálózata, az ezeken történő hatékony szállítás pedig megszilárdítja a politikai egységeket).

Szerepünket még értékelhetőbbé teszi, hogy a gazdasági, kulturális és politikai áramlások egyik legfontosabb európai tranzit útvonala a Duna mentén helyezkedünk el. (Megjegyzendő, hogy 1912-ben, magyar állami tulajdonban e folyamon s a kifuttató tengeren működő hajózási társaság – hajóállományát és a ténylegesen szállított személy- és tehermennyiséget tekintve – a legnagyobb forgalmú az egész világon. 1895-ben a magyar kormányzat hozta létre, húszmillió

korabeli forint induló tőkével. Most, inkább, mint bármikor, ugyanez a teendőnk: felépíteni ismét dunai hajózássunk stratégiáját s eszközállományát! Célul kell kitűznünk, hogy a Duna eddigi pozitív jelentésköre továbbra se torzulhasson, példának okáért a mai közép-magyarországi szakasznak végállomás jellegű, határ tájék negatív képzetévé, idegen érdekek kényétől-kedvétől függő működtetési térré. Erre nagyon oda kell figyelnünk, mivel a folyam azon legkisebb szakasza is, amely nélküli a forgalmat, – lett legyen akár az ország közepén – a két partján lakók számára hamarosan elválasztó határként tudatosul! Emiatt is – akként, amint a magyar föld –, a Duna folyam magyar partszakaszának s szigeteinek minden egyes pontja (legyen kimondva!) elid e g e n í t h e t l e n , el nem adható!

Ez szorosan összefügg a székesfőváros sérülékennyé válható geopolitikai szerepével. Ugyanis legfontosabb stratégiai teendőink egyike térségünkben éppen az, hogy Budapest világpolitikai kulcsvezetési központ – továbbra is elkerülje a leginkább előtérben álló határvidék fővárosa szerepet mindaddig, amíg közgazgatásilag részlegesen ily szerep Munkácsra, Kolozsvárra s Újvidékre át nem hárulhat.

Ami újabb minket illet: etnikai határon túlra kirajzunk, akár télen is, pihenni. De dolgos hétköznapjainkat, ünnepi hétvégéinket ápoljuk testvértelepülési kapcsolatokkal! Életes kapcsolatok kellene. A tevékeny kórusvezető, iskolaigazgató, színjátszó, a plébános s tiszteletes urak, a karitatív szervezet vezetője, a fúvós zenekar, a tűzoltóegylet, cserkészek, műemlékvédők s menhelyfenntartók, vadászati társaságok, kézimunkázók és bélyeggyűjtők, kiállítások szervezői, természetjárók, versmondók – az élet minden szerelmese szoktasson minket hozzá, hogy itthon határtalanabbakká lettünk észak felé.

Ennek személyes átélését az etnikai határon jóval túl, a turista s zerge járta havasok alján lehet kezdeni. S befele építkezni.

Ha a magyar népet ösztönözzük tereink bejárására; mozgása folytán nemzetibbé válik. Ez az újra kifejlődő térfelfogás egyik eredménye. (Ezt "A tér iskolái" fejezetcím alatt Ratzel Fridrich "Politikai földrajz"-ában így fogalmazza meg 1897-ben: "Minden népnek meg kell ismernie a kisebb és nagyobb terekről alkotott nézeteket újra és újra, mivel az utóbbiak az előbbiekre történő visszasüllyedése állandóan bekövetkezik. Minden szétesés egy visszafejlődött térfelfogás következménye")(9)

A másik lehetséges eredmény: a Beneš-dekrétumok**** nyomán jogtalanul elvett, visszaszerzendő földjeink fölötti majdani rendelkezhetőség. Bár az Európai Unió Szlovákiát (és Csehországot) ily terhek dacára besorolta tagjai közé, a magyarok tulajdonában volt földek visszaigényelhetésére van némi esély, hiszen "A trianoni határ, amely elvágta az ország felvidékét, nincs többé. A közigazgatás eddigi rendje – továbbra is indokolatlanul – szlovák közigazgatást biztosít felvidéki magyarlakta területek felett. A természetes geopolitikai erő, a Kárpát-medence, a Felvidék szerves részévé, a megélhetés első parancsává teszi a szlovákok részére a magyar nemzettest együttélését, a jó viszony ápolását Magyarországgal."(10)

S a szétszakadt városok, részek vasúton, átkelő utakon remélhetőleg újra összekapcsolódnak. A tokaji területek egysége megőrzendő. A várakhoz pedig, s a még megmaradt műemlékekhez, városokba, falvakra, kegyeleti emlékhelyekre szervezett csoportos látogatások kellene, saját, jól képzett turistavezetők biztosításával. Továbbá ki kell használni azt a mutatkozó, kivételesen barátságos szlovák készséget, hogy tevékenyen részt kívánjanak venni nemzeti kulturális emlékeinket felmutató közös képzőművészeti vándorkiállítások szervezésében.

A Magyarok Világszövetsége felkérendő, hogy vegye szakszerű, pártfogó kezelésbe – e Kárpát-medencei, egységesen kedvezményes díjszabásra vonatkozó - előterjesztendő javaslatot. Ugyanakkor, visszanyerendő költségvetési támogatása révén az MVSZ nem csak hogy intézményesítetten vegye ápolás alá a testvértelepülési kapcsolatok elősegítését is, – s ezzel együtt kapcsolatiépülések kataszteri vezetését – de színvonalas, népszerű folyóirat megjelentetésével váljon rögzítettőjévé s továbbközlőjévé ennek a személyesen megélhető, tanulságos történeti időszaknak. Az újraegyesülés történetét megörökítő kiadványt kell indítani.

Mintegy a Beneš-dekrétumokról, érintőlegesen

Adott feltételek között az Európai Unió politikai és gazdasági szerveződésbe tömörült államok szövetsége új irányt szabhat: maga nyit meg utakat, összekapcsolva a tengereket a szárazföld nagy, nyers, belső erőforrásaival.

Mindeközben osztozzunk a következő éles megítélés szemléletben:

„A magunk részéről elvárjuk, hogy e két tömörülés (az Európa Tanács és az Európai Unió J. A. megjegyzése) vetekedve azokat bélyegezze meg, akik 86 éve gyilkolják, pusztítják a hadizsákmányul kapott magyart testében, lelkében, kultúrájában. Szűnjön különösképp a létrejött tengely Francia- s Németországban - a megbalosodott Nyugat régi nagyantant kisantant fertőzöttsége, miszerint azokat nevezte nacionalistának, akik szívesen korrigálták volna a trianoni igazságtalanságot. El kell érnünk a Kárpát-medencében, hogy ugyanaz a veszélyes politika, amelyet a tengeri hatalmak által ránk zúdított Moszkva felügyelete gyakorolt a franciák Trianonjának folyamatos érvényesítésével – a trianoni-párizsi igazságtalanság semmiképp se nyerjen törvényességet.”(10)

S miközben rá kell hangolódnunk a politikai és gazdasági értékek, továbbá a természeti és humán erőforrások európai forgalmazásának újabb sokszólamúságára, egyik morfondírozó kérdésünk az lehet, hogy a részben megmaradt politikai határaink mentén lévő közvetlen szomszédságunk - Kelet-Európa – centripetális középpontja is egyidejűleg Moszkvából Berlinbe áttevődik-e?

Egyik déli szomszédunk – a volt kis-jugoszláv utódállam – s az oda csatolt Délvidék ("Vajdaság") magyarságának helyzete pillanatnyilag azt mutatja, hogy: nem.

A Vajdaságban – bár nemzetközi egyezmény tiltja – a lakosság etnikai arányának megváltoztatása folyamatos. (11)

Folyó év márciusában napvilágot látott helyzetértékelés szerint Szerbia és Montenegróban pillanatnyilag a szerbség, Kosovó kapcsán, egy megrázóan

**** Beneš rendeletei alapján a magyarokat és németeket kollektív módon háborús bűnösökké nyilvánították. Az elvi alaphangot az 1945. április 4-én elfogadott kassai kormányprogram VIII. fejezete adta. A németeket kitelepítették. A szlovákiai magyarokat belső áttelepítés, csehországi kényszermunkára utasítás, illetve csehszlovák-magyar lakosságcsere sújtotta. A németeket és a magyarokat ténylegesen 15 elnöki rendelet érinti. A termőföldjeik elkobzását elrendelő 12. sorszámú, 1945. június 21-én kiadott rendelet, illetve a 33. sorszámú, 1945. augusztus 2-án kiadott, a németek és a magyarok csehszlovák állampolgárságát megszüntető rendelet "érvényben van, de ma már nem alakíthat ki új jogviszonyt". (lásd: Magyar Jelen 2004. április 8.-ai száma - idézi Csapó Endre a Magyar Élet 2004. május 18.-ai számában megjelent "Fel a Felvidékre!" című írásában.

ható vesztes háborúval szembesül. Jugoszlávia szét-
hullását követően, a megmaradt országban gazdasági
csőd, vesztegetés, munkanélküliség, visszarendező-
dés veszélye, sőt, "a magyar lakosság elüldözésére fel-
jogosított" menekültáradat van.

Egyéb iránt a születések számának csökkenése
is nyomasztó méreteket ölt. A fiatalabb magyar korosz-
tály egy része a délszláv beháborúban való részvételt
nem vállalta, akkor külföldre menekült, ám az újabban
hozott törvények sem hoztak olyan jelentős változást,
amelyik visszatérésüket s a gyermekvállalást most
kedvezőbb irányba fordítaná. Az otthon maradtakat pe-
dig különösen sújtja, hogy gyakoribbá váltak a burkolt
jogfosztások, a közvetett fenyegetések, a sírgyalázá-
sok, a magyar fiatalok bántalmazásai, az ellenséges
falfirkák, a munkahelyi diszkriminációk. Összességé-
ben: a magyar kisebbség fenyegetettség-érzetét kivál-
tó cselekedetekre került sor.

Tíz évvel ezelőtt már délvidéki magyarságunk-
nak a helyi autonómia és az önszerveződés volt az ál-
ma, s kibontakoztatta az autonómiatörekvések érvé-
nyesüléséért folytatott demokratikus küzdelmét.

Ehhez képest látni, hogy a fegyveres albánok
függetlenséget nyertek, míg a mindenkori szerb kor-
mány a magyaroknak csak azokat a kisebbségi jogokat
hajlandó szavatolni – ha teheti, azokat is elszabotálja
–, amelyeket nemzetközi erők rákényszerítenek.

A 2003. november elsejével bevezetett európai
uniós vízumkényszer – szigorítás a határ túloldalán élő
háromszázezer vajdasági magyar számára leginkább
azt jelenti, hogy az anyaország európai szövetségi
csatlakozása elszigeteli őket. Megoldást jelenthetne a
kettős állampolgárság bevezetése, ami ellen Szerbia
sem emelt nyíltan kifogást.

A hárompilléres autonómia, amiről a délvidéki
magyar közösség vonatkozásban a szerb kormányok
egyelőre hallani sem akarnak ***** – bizonyára szintén
segíthetne, de erre sem Európa, sem a mostani ma-
gyar kormány részéről nem tapasztalni még támoga-
tási készséget.

Így hát továbbra is az önálló magyar iskolák
megszüntetése van folyamatban. Ez nyelvromlást idéz
elő.

De ők anyanyelvünket őrzik még! Ahogy lehet.
Mert nyelvünk most nagyobb kincsünk, mint a földünk
– mert régebbi, s akkor is él, amikor már a föld nem a mi-

énk. Mert – Ravasz László református püspök szavai-
val ez az igazán közös kincsünk: az egyetlen nemzeti
vagyon, amelyből a szegény embernek is éppen annyi
jut, mint a hercegnek, s csak annak nincs belőle sem-
mije, aki maga dobta el magától.

S a múzeumok, képtárak, levéltárak is: vagy
egyáltalán nem, vagy csak részben őriznek magyar tár-
gyi emlékeket. Szobrainkat, emléktábláinkat már rég
lerombolták, újabbakat pedig nem engedtek emeltetni,
emlékhelyeinket, műemlékeinket pusztulni hagyják.

„Kísértet járja be a Délvidéket, a Balkán kísérte-
te. Amit Európa a magyarság révén ezer év alatt felépi-
tett, azt a balkáni sovinizmus nyolcvanöt év alatt el-
pusztította.” (12)

Rendkívül sajnálatos, hogy a mondott körülmé-
nyek között a délvidéki magyaroknak még a közös ki-
sebbségi jogokat sem hajlandó szavatolni az Európai
Unió.

Holott nagyon sok nemes lélek igyekszik tenni a
Délvidéken is. Intézményesült koordináció és összefo-
gás kell a biztató eredményeinkhez. Kiút lenne a mos-
tani kiúttalanságban ottani, államtól független magyar
intézmények létrejötté.

III. javaslat Délvidéki („vajdasági”) székhelyű, magyar s európai uniós támogatású, magyar tan- nyelvű, humán szakokat, továbbá mezőgazdasági kart működtető egyetem létrehozására

Indoklása:

A mostani egyetemek "multietnikusak" a szerb-
montenegrói államszövetségben: a testvériség – egy-
ség kommunista szólama alatt csak a szerb kultúra vé-
delmét szolgálják, az állam irányítása alatt állnak, a
szellemiséget, a személyzetet és legfőképp a vezető-
gárdát a szerb hatalom szabja meg.

A Vajdasági Magyar Tudományos Társaság el-
nöksége régóta szorgalmazza a teljes, önálló, auto-
nóm, magyar tannyelvű és magyar egyetemi oktatás
érvényesítését, két évvel ezelőtt pedig nyilvánosságra
hozta az önálló magyar egyetemi oktatásra vonatkozó
elképzelését, törvénytervezeti formában.

Lényege az, hogy az állami egyetemen minden
karon szükséges a magyar tannyelvű képzés beveze-
tése, külön magyar tannyelvi csoportok létrehozása út-

***** félve az esetleges határrevíziótól

ján, és a megfelelő magyar tanerő alkalmazása révén. Javaslatuk szerint a magyar tannyelvű oktatás programjait, megszervezését és vezetését az állami egyetem külön magyar tagozati tanácsa és dékánja kellene, hogy megvalósítsa.

Ugyanakkor tervezetükben szerepel az önálló, közszolgálati rendeltetésű, magyar magánegyetem megszervezése is. Nézetük szerint van helye a szabadkai székhelyű önálló magyar tanítóképző – tanárképző, teológiai, műszaki továbbá építészeti kar létrehozásának, és más magyar tannyelvű karok Újvidéken: vállalkozói, nemzetközi kereskedelmi jogi, színművészeti és óvónőképző kar; Nagybecskerekén élelmiszeripari technológiai kar alapításának, az önálló Vajdasági Magyar Tudományegyetem szervezeti keretein belül.

Mindezen ottani megalapozott szakmai vélemények vitathatatlanul mérvadóak.

A délvidéki egyetemalapítás ottani kulturális, szakmai, tudományos, társadalmi és gazdasági megmaradásunk további záloga. Független magyar intézményként való létrehozása veljük lehetővé teszi az itt élő magyarság műveltségének, iskolázottságának gyarapítását, nemzettudatának erősítését és egy magyarságérdekű gazdaság stabilitását.

E felmutatott értéktervekhez képest, bizonyos jól átszűrt, történeti tapasztalatokból eredt következtetésem, s a józan megfontolás felismerte szükség vezet a kiegészítő következtetéshez: szintén kivitelezendő egyes ottani, magyar tannyelvű, mezőgazdasági felsőoktatási tanszakok beindítása.

Megtartó erő lehet ez a hírneves termőképeségű bácskai és bánági földet még tulajdonlóknak. (Megemlítve, hogy a kisajátított javak visszaszolgáltatására a kis-jugoszláv utódállamban még nem került sor). Ugyanakkor rá kell mutatnunk arra: semmiképp sem kívánatos az, hogy itt, a szomszédságunkban, a dél-alföldi végeket ellenőrizhetetlenül engedély nélküli EU-s (például francia érdekeltségű), továbbá orosz, kínai, USA s bármi egyéb génkísérleteknek és – természetnek tegyék ki.

Dél irányából hatoltak be a történeti Magyarországra a legpusztítóbb betegségek a XIX. század utolsó harmadában (sertésvész, filoxéra). Utóbbi csapás hagyományos szőlőtermesztésünket tette tönkre, kétkézi munkások százezrei munkanélkülivé váltak s Amerikába kivándoroltak.

A mennyei Gondviselés végtelen kegyelmébe ajánlván népünket csak azt mondhatom: **Mindenkor Isten tenyerén vagyunk.**

Jegyzetek (1) lásd: Mackinder, Halford J.: A földrajz mint a történelem kulcsa (The Geographical Pivot of History) in: *Geographical Journal* vol 23 (1904) p 421- 437 (A Royal Geographical Society 1904. I. 25-i ülésén megtartott előadásának szövege) / in: *Geopolitikai szöveggyűjtemény / Csizmadia Sándor Molnár Gusztáv – Pataki Gábor Zsolt – Budapest: Stratégiai és Védelmi Kutatóintézet, 1999. 16. o./ (2).u.o.: Molnár Gusztáv bevezető tanulmánya: 14.o. (3) A 'geopolitika' magában a szakirodalomban képlekenyek túlnő módszertani fogalom. A magyar tudományos meghatározással élünk: "A geopolitika az állam és államcsoport térbeli szerveződését tanulmányozza, figyelembe véve az államon belüli, valamint azon kívüli tényezőket, azzal a céllal, hogy az államérdekeket (stratégiai célokat) legkönnyebben el tudja érni." (u. o. Pataki G. Zsolt bevezető tanulmánya, 11. o.) (4) u. o. lásd még: Cohen, Saul Bernard: *Földrajz és politika a megosztott világban.* (Geography and Politics in a World Divided New York: Random House, 1963 - 91. o. (5) "Erre jó precedensként szolgál az Unió leghatalmasabb országa, Németország, amelynek alkotmánya a 13. és a 116. paragrafusán keresztül minden német számára alanyi joggal biztosítja a betelepülés lehetőségét és az állampolgárság elnyerését. A németiséget három kritérium egyidejű teljesítése alapján határozzák meg: származás – 25 százalék német eredet –, a német kultúra, a német nyelv ismerete és a németiség vállalása. Németországnak éppen ezért nemzeti és nem pusztán országra vonatkozó alkotmánya van – ezt a példát kell, hogy kövesse Magyarország is". / in: Innen az óperencián: Interjúk a nemzetstratégiáról A Windsor Klub Könyvei III. Molnár Pál kérdéseire válaszol (.) Borbély Imre (.) Budapest, 1998. / (6) lásd: Juhász András: *Édes Duna. III. rész: XIX. századi szabályozási munkálatok a Duna középfolyásának magyar szakaszán Dévénytől Dunaradványig.* /In: a Dunánál, II. évfolyam, 5. szám (2003. május). 91 103. oldal / (7): Wittlesey, Derwent: *A Föld és az állam (The Earth and the State)* New York: Henry Holt and Comp, 1939 u.o.. 42. o. (8) ökömenet: lásd u.o.: 48. o. (9) in u.o.: 202. o.: Ratzel, Fridrich: *Politikai földrajz (Politische Geographie)* Wien:?, 1923 (valójában 1897 J. A. megj.) 10 Csapó Endre: *Felvidék és trianoni Magyarország Magyar Élet: (Ausztrália) 2004. május. 11. (11) A (szerb) betelepítés 1920 óta folyamatosan tart a Vajdaságban. Adott helyzetben tömeges népirtás méreteit öltötte. "A lakosság gyilkolását a katonai közigazgatás tette lehetővé. Pedig úgy tűnt, hogy azt akarta megakadályozni. Maga Tito 1944. október 17-én rendelte el kifejezetten a büntető intézkedések teljesítésére a katonai közigazgatás bevezetését. Tito Ivan Rukavina vezérőrnagyot nevezte ki a katonai közigazgatás bevezetésére. Rukavina már az említett év október 22-én felhívta a szláv lakosság figyelmét és segítségüket kérte bizonyos intézkedések végrehajtására, amelyek a "nemzeti jövő és a területek délszláv jellegének megőrzésére irányulnak." Több írásban is megjelent a magyarok és a németek elleni szándéka. Ezzel el is kezdődött a németek és a magyarok elleni hajsza. A németeket lágerba küldik, a magyarokat munkabrigádokba sorolják be. Megkezdődik a magyarok és a németek tömeges kivégzése. Miután elérték céljukat a "terület jellegének megőrzésében", Rukavina vezérőrnagy 1944. december 1-jén beszünteti a munkabrigádokat, majd utal a katonai közigazgatás megszüntetésére is." (Moyses Antal: *Halottak napja Bajmokon : Magyarkanizsa: Cnesa, (1994) a 19. oldalon*) Tito marsall, a JKP főtitkára és a Jugoszláv Népfelszabadító Hadsereg főparancsnoka, a hadsereg tábornagya, 1944 október második felében Versecen tartózkodott, és innen irányította a felszabadított területeken a politikát és a harcokban a hadmozdulatokat. A vajdasági magyarokról itt nyilatkozta, hogy közöttük van nagyon sok jó magyar. Tehát már itt, Versecen tudomása volt arról, hogy a vajdasági magyarokat a partizánok likvidálják. A felszabadulást követő első szabadkai látogatásakor a városi stadionban nagyszámú tömeg és katonaság előtt azt nyilatkozta: "Itt most egy kicsit kitakarítottunk. Most a munkával kell folytatni." (A "takarítás" a magyarok tömeges lemészárlására vonatkozott). (12) (lásd: Gubás Jenő: *A délvidéki magyarság esélyei Aracs /Szabadka/ 2004. III.15. (IV. évf. 1. szám)***